

BACHELOROPPGAVE

Hvordan kan ulike turnusordninger på institusjoner påvirke ungdommers relasjon til ansatte?

Av

219, Lene Kristiansen

Bachelor i barnevern

BSV5- 300

Mai - 2014

Innholdsliste

1.0 Innledning.....	1
1.1 Avgrensning.....	2
1.2 Oppgavens oppbygging	3
2.0 Litteraturstudie som metode.....	3
2.1 Litteraturvalg og kildekritikk.....	4
3.0 Institusjon som tiltak	6
3.1 Arbeidstidsordninger/Turnus.....	8
3.2 Tilknytning	8
3.2.1 Tilknytningsstiler.....	9
3.2.2 Kontinuitet og stabilitet	11
3.3 Relasjon og kommunikasjon	11
3.3.1 Barneperspektiv	13
4.0 Hvordan kan ulike turnusordninger på institusjoner påvirke ungdommers relasjon til ansatte?	14
4.1 Tilknytning	14
4.2 Hva fremmer eller hemmer en stabil relasjon og kommunikasjon til ungdommer?	17
5.0 Avslutning	20
Litteraturliste	23
Vedlegg.....	26

1.0 Innledning

I denne oppgaven har jeg valgt å skrive om ulike turnusordninger på barnevernsinstitusjoner. Jeg ønsker å belyse hvordan ulike turnusordninger kan påvirke relasjonen og tilknytningen til ungdommene som bor på disse institusjonene. Dette valget har jeg tatt, blant annet på bakgrunn av erfaringer fra praksis på en barnevernsinstitusjon, som har bidratt til økende engasjement og behov for mer kunnskap om dette feltet.

I 2005 ga Barne- og likestillingsdepartementet, Fafo og Nova i oppdrag å gjennomføre en brukerundersøkelse blant ungdom i barnevernets langtidsinstitusjoner. Som et resultat av dette kom det en rapport fra Nova; «Brukerundersøkelse i barnevernsinstitusjonene» skrevet av Gautun, Sasaoka og Gjerustad (2006). Dette er en av de første landsomfattende brukerundersøkelsene rundt ungdommers opplevelser av de ansatte på institusjoner med ulike turnusordninger. Brukerundersøkelsene er basert på spørreskjema som ble gjennomført for langtidsplasserte ungdommer og kvalitative intervjuer med 12 ungdommer i syv ulike institusjoner. De ulike turnusordningene som blir praktisert er en form for todelt eller tredelt turnus, en kort medlever turnusordning hvor en er tre døgn på og har syv døgn fri eller noe tilnærmet likt. Den siste er en medleverturnus hvor de ansatte bor og lever med ungdommene over en lengre periode som for eksempel en eller to uker av gangen. I rapporten fant de blant annet at syv av ti ungdommer på tredelt og kort medleverturnus skulle ønske at de voksne de hadde en god relasjon med var mer på jobb. På bakgrunn av dette ser jeg det som høyst relevant å ha kunnskap om hvordan de ulike turnusordningene kan påvirke ungdommers opplevelser av de ansatte på institusjoner. Her kan tenkes at en av risikofaktorene kan være svekket tilknytning mellom ungdom og ansatt på institusjonen.

Jeg ser på dette temaet som høyst relevant for min framtidige yrkesutøvelse som barnevernspedagog. Det er viktig å rette fokus på ungdommers opplevelser på institusjon og ha en bevissthet rundt sin egen rolle og hvordan dette kan påvirke relasjonen til ungdommene. Det er også viktig å ha en forståelse for hva som kan fremme og hemme relasjonen til ungdommer.

På bakgrunn av dette, er problemstillingen min formulert slik:

Hvordan kan ulike turnusordninger på institusjoner påvirke ungdommers relasjon til ansatte?

For å kunne svare på problemstillingen på best mulig måte har jeg formulert to underproblemstillinger:

- *Hvordan kan de ulike turnusordningene påvirke tilknytningen til ungdommer?*
- *Hva hemmer eller fremmer en stabil relasjon og kommunikasjon til ungdommer?*

1.1 Avgrensning

Det finnes forskjellige typer arbeidstidsordninger på barnevernsinstitusjoner i Norge. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i tre av disse turnusordningene. De tre turnusordningene er ordinær turnus, moderat langturnus og lang medlevertturnus. (Pettersen og Olberg, 2006). Barn og unge som blir plassert på institusjoner er det ikke uvanlig at en finner tilknytningsproblematikk eller relasjonsskader i en eller annen form. Hvilken type institusjon en ungdom blir plassert på avhenger av hvilke problemområder en har, som for eksempel rus og atferdsproblematikk, og hvilke behov ungdommer har for hjelp. På bakgrunn av oppgavens omfang kommer jeg ikke til å legge vekt på ungdommers bakgrunn eller problemområder, men heller ha fokus på hvordan ungdommer opplever tilknytningen og relasjonen til de ansatte på de ulike turnusordningene. Jeg har også valgt å begrense oppgaven til å gjelde ungdommer mellom 13 til 18 år som bor på institusjon. Denne avgrensningen har jeg tatt på bakgrunn av at Bufetat (2010) hevder at barn under 12 år burde tilbys fosterhjem i stedet for plassering på institusjon.

I denne oppgaven ser jeg betydningen av hvordan ungdommene opplever tilknytningen og relasjonen til de ansatte på bakgrunn av de ulike turnusordningene og hvordan de ansatte opplever det. Men på bakgrunn av oppgavens omfang har jeg valgt å ha et barneperspektiv på dette temaet. Det vil med andre ord si at jeg legger vekt på brukernes synspunkter, noe som

jeg ser på som viktig, da jeg som framtidig barnevernspedagog vil jobbe med ungdommer på institusjon.

1.2 Oppgavens oppbygging

I kapittel 2 gjør jeg rede for hva begrepet metode er og begrunnelsen for valg av metode. I tillegg tar jeg for meg viktigheten av å jobbe metodisk og ha et reflektert og kritisk syn på litteratur. I kapittel 3 tar jeg for meg den teoretiske delen av oppgaven. Her har jeg valgt å se på institusjon som tiltak og de ulike arbeidstids- og turnusordningene som finnes på institusjoner. Her tar jeg blant annet utgangspunkt i en Nova rapport fra 2006 skrevet av Pettersen og Olberg som forklarer de ulike turnusordningene. Jeg tar også for meg begrepene relasjon, kommunikasjon og det å ha et barneperspektiv.

Jeg vil i denne oppgaven legge vekt på tilknytning, og med dette ta utgangspunkt i John Bowlby og Mary Ainsworth sin tilknytningsteori. Deres teorier har vært av stor betydning i barnevernet i arbeid med barn og unge. I kapittel 4 drøfter jeg hvordan ulike turnusordninger på institusjoner kan påvirke ungdommers relasjon til ansatte. I lys av dette har jeg tatt i bruk brukerundersøkelsen gjort av Gautun et al. (2006). Jeg har også lagt vekt på ulike utsagn og meninger som Barnevernsproffene har uttalt seg om i 2009 og 2011 angående dette temaet. På bakgrunn av dette tar jeg opp betydningen av tilknytning, kontinuitet og stabilitet. Til slutt tar jeg opp hva som kan fremme og hemme en stabil relasjon til ungdommer.

2.0 Litteraturstudie som metode

Begrepet metode er et redskap vi bruker for å innhente data som er nødvendig for å få svar på problemstillingen (Dalland, 2007). Kvantitativ og kvalitativ metode er to hovedretninger innenfor forskningsmetode. Skal en gjøre om informasjon til noe målbart blir kvantitativ

metode tatt i bruk. Kvalitativ metode anvendes for å komme i dybden på sosiale fenomener. Et eksempel på dette kan være å finne ut hvordan ungdommer opplever de ulike turnusordningene (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2010).

Min problemstilling er å finne ut hvordan ulike turnusordninger på institusjoner kan påvirke ungdommers relasjon til ansatte. Jeg har valgt litteraturstudie med vekt på kvalitativ metode fordi det best vil besvare min problemstilling. Det valget har jeg tatt, blant annet på bakgrunn av hvordan Halvorsen (2002) beskriver kvalitativ forskning. Han beskriver kvalitativ forskning som det å prøve og forstå handlinger og få en helhetsforståelse Halvorsen (2002).

Jeg har lagt vekt på å finne litteratur som omhandler temaer som kommunikasjon, relasjonsdannelse og tilknytning. Jeg bruker litteratur som allerede eksisterer, da jeg har valgt litteraturstudie som metode. Det overordnede målet med oppgaven vil være å få en bredere kunnskap og forståelse på dette området, noe jeg får gjennom å tolke og reflektere over litteraturen som allerede finnes.

2.1 Litteraturvalg og kildekritikk

Dalland (2007) hevder det er viktig å foreta en vurdering av de ulike bøkene og artiklene som tas i bruk med tanke på om det er relevant. Dette kalles for kildekritikk. Når en velger litteratur er det viktig å tenke på dette for å kunne belyse problemstillingen i oppgaven, på best mulig måte. I tillegg er det viktig å se på dataenes pålitelighet og troverdighet. Johannessen et al. (2010) hevdet at det er flere måter å teste påliteligheten på, også kalt reliabilitet. En måte å gå fram på er å gjennomføre den samme undersøkelsen på to ulike tidspunkter. Blir resultatene de samme er reliabiliteten høy.

Under arbeidet med valg av litteratur er det viktig å vurdere gyldigheten til litteraturen ved å være konsekvent i valget og vurdere om dataene avspeiler problemstillingen i oppgaven. Dette omtales som intern validitet (Johannessen et al. 2010).

Johannessen et al. (2010) hevder at det er viktig å være bevisst på sin egen forståelse når en samler inn data. Det er derfor viktig å være klar over at vi tolker forskjellig. Det jeg tolker og forstår ut fra artiklene og bøkene kan en annen ha en ulik forståelse av eller konklusjon til. Johannessen et al. (2010) mener at alle har kunnskaper og ulike oppfatninger av situasjoner. Dette er noe Johannessen et al. (2010) hevder er nødvendig på bakgrunn av at vi trenger grunnleggende forståelse for å kunne tolke data som samles inn. Dette mener de vil avgjøre hvordan vi tolker og vektlegger dataene vi samler inn, ved at en orienterer seg på den forskningen som er relevant for oppgaven. Johannessen et al. (2010) kaller dette for en kumulativ prosess.

Jeg skal videre gjøre rede for hva slags litteratur som har gitt meg god innsikt til å kunne svare på min problemstilling. I tillegg gjør jeg rede for mine utfordringer som oppstod i mine søk av ulik litteratur.

Jeg tok i bruk Høgskolen i Sogn og Fjordane sine nettsider og fant ulike rapporter og artikler som jeg har tatt i bruk i min oppgave. En nettside som ble mye brukt var Bibsys. I begynnelsen av litteratursøket brukte jeg altfor generelle søkeord som resulterte i at jeg fikk et mangfold av rapporter og artikler som jeg ikke fant relevant til min oppgave. På bakgrunn av dette brukte jeg spesifikke søkeord som var relativt like problemstillingen min. Som tidligere nevnt i oppgaven, finnes det mye litteratur på dette temaet. Jeg valgte derfor å avgrense litteratursøket ved blant annet å søke på aktuelle artikler som er skrevet fra 2000 til 2014.

I tillegg fant jeg frem til ulike fagbøker ved hjelp av Høgskolen i Sogn og Fjordane sine nettsider. Mange av bøkene som jeg har valgt å ta i bruk i min oppgave er lærebøker som jeg har hatt gjennom studiene. Utfordringen min har vært å benytte et utvalg av de ulike lærebøkene, da det er mange bøker som inneholder temaer som jeg har tatt med i oppgaven min. Fagpersonene som jeg har sett på som relevant for oppgaven min er Heidi Gautun, Karin Sasaoka, Cay Gjerustad, Vigdis Bunkholdt og Øyvind Kvello.

Heidi Gautun, Karin Sasaoka og Cay Gjerustad har sammen skrevet en rapport som omhandler en landsomfattende brukerundersøkelse i barnevernsinstitusjonene i Norge. I denne rapporten belyser de synspunkter til ungdommer som blant annet omhandler hvordan oppholdet deres på institusjonen påvirkes av arbeidstidsordningen til de ansatte.

Vigdis Bunkholdt er klinisk psykolog og har skrevet flere lærebøker innenfor barnevernet. Jeg har valgt å legge vekt på hennes 2. utgave av boka Utviklingspsykologi (2000) og boken Barnets beste - mellom kontinuitet og stabilitet (2006).

Øyvind Kvello er førsteamanuensis i utviklingspsykologi ved Psykologisk institutt ved NTNU. Jeg har valgt å legge vekt på boken Barn i risikoskadelige omsorgssituasjoner (2010).

Jeg har i tillegg valgt å ta med en Stortingsmelding skrevet av Barnevernsproffene. Denne Stortingsmeldingen tar opp ulike meninger og råd til hvordan barnevernet i Norge kan forandres og forbedres. I lys av dette så jeg det relevant å ta med en studie som Kunnskapssenteret (2013) har utført. Kunnskapssenteret (2013) utførte en metastudie hvor de tok for seg ni kvalitative studier. I dette studiet var det forsøkt å måle effekten av kontinuitetsfremende tiltak ut fra barn og unges erfaringer fra institusjoner. Ett av disse studiene er fra USA. I studiet var det flere temaer som jeg så på som relevant for oppgaven og disse var familiefølelse, tilknytning/nære relasjoner og opplevelse av trivsel. Det kom blant annet frem at opplevelse av trivsel på institusjonen var avhengig av hvem som var på vakt/arbeid. Utsagn fra Barnevernsproffene og opplysningene som kom frem gjennom studiet til Kunnskapssenteret (2013) har belyst og hjulpet meg til å drøfte rundt temaet mitt. I oppgaven vil også annen type faglitteratur skrevet av fagpersoner bli tatt opp, både i teori og drøftingsdelen.

3.0 Institusjon som tiltak

I Odelstingsproposisjon nr. 29 (2008 – 2009) uttalte Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet blant annet at når foreldre ikke har ressurser nok til å skape forutsigbarhet og stabilitet til barnet, må det biologiske prinsipp vike for barnets beste (NOU

2012:5). Dette samsvarer godt med hva Barnevernloven § 1-1 (1992) står for. Barnevernets overordnede mål i arbeid med familier er å sikre at barn og ungdommer får en trygg og god oppvekst. På denne måten vil barnevernspedagoger kunne forhindre at barn får en oppvekst som kan skade deres helse og utvikling. På bakgrunn av dette er en stor del av barnevernspedagogers jobb å kartlegge hva slags risiko barn og unge kan være utsatt for. Dette vil med andre ord si at barnets behov for trygghet og omsorg er så viktig at foreldrenes behov må vike for barnas. Tidlig intervensjon er også viktig for å forhindre skade på barnet i størst mulig grad (NOU 2012:5). Ifølge Barnevernloven § 4-24 (1992) skal barn og unge med alvorlige atferdsvansker som har en vedvarende rusproblematikk og/eller begått alvorlig kriminalitet, bli plassert på institusjon. Dette kan skje uten samtykke fra foreldrene, og også vedkommende dette gjelder for. I Barnevernloven § 4-26 (1992) kan et barn med alvorlige atferdsvansker også bli plassert på institusjon på bakgrunn av samtykke fra vedkommende selv eller vedkommendes foreldrene.

I Norge har vi forskjellige typer institusjoner for barn og unge. Hvilke type problemer disse har eller har blitt utsatt for, avgjør hvilke type institusjon de kommer inn på. Det er viktig for barn og ungdom å få struktur og disiplin. Strukturens oppgave er å hjelpe dem til å vise hva de kan og ikke kan. Det gjør det lettere for dem å integreres i et samfunn som er bygd opp av regler og faste tidsskjemaer. Strukturen har en pedagogisk hensikt og kan være med på reoppdragelsen i institusjonen (Storø, 2008).

I følge Madsen (2001) kan et opphold på en institusjon for ungdommer være med på å skape muligheter og kollektive læreprosesser for vanskeligstilte ungdommer. ”Tilværelsen på en døgninstitution rummer nogle ganske særlige betingelser og muligheder for pædagogiske processer. På den ene side muligheden for kontrol med menneskers totale livssituation. På den anden side muligheden for at skabe et særligt miljø for kollektive læreprocesser, der er præget af intensitet, kontinuitet og personlig engagement” (Madsen, 2001, s.126).

3.1 Arbeidstidsordninger/Turnus

I følge Pettersen og Olberg (2006) har de fleste som arbeider innenfor barnevernsinstitusjoner og som jobber direkte med ungdommer med tanke på omsorg, en form for turnus. Det er flere forskjellige typer turnusordninger innenfor barnevernet, men det finnes ingen oversikt eller drøfting når det kommer til omfanget av tradisjonelle eller alternative arbeidstidsordninger (Pettersen og Olberg, 2006). Jeg vil ta utgangspunkt i en ordinær turnus, moderat medleverturnus og lang medleverturnus.

Ordinær turnus er en-, to- eller tredelt turnus. Dette er en arbeidstidsordning hvor en jobber i skift (Pettersen og Olberg, 2006). Vedkommende jobber da morgenskiift, ettermiddagsskiift eller kveldsskiift på åtte timer. Deretter kommer det noen og overtar. I følge Pettersen og Olberg (2006) benyttes moderat medleverturnus når de ansatte er på jobb over en periode. Vedkommende jobber fra 24 timer og opptil fire døgn før noen overtar skiftet. Dette vil med andre ord si at de ansatte bor og lever sammen med ungdommene på institusjonen. Denne formen for turnus er noe varierende, men i følge Pettersen og Olberg (2006) er turnusordningen med tre døgn på og en uke fri mye brukt her i landet. Ved lang medleverturnus bor og lever de ansatte sammen med ungdommene over en lengre periode. Arbeidstidene varierer fra ulike institusjoner, men en modell som ofte blir benyttet er en eller to uker på jobb og tilsvarende friperiode.

3.2 Tilknytning

Barn er i utgangspunktet avhengig av voksne for å kunne overleve, og helt fra fødselen av vil et barn søke kontakt med den eller de personene som gir dem den beste omsorgen (Kvelling, 2010). Forskning har vist at barn svært tidlig i livet skiller mellom mennesker. John Bowlby er et stort navn innenfor tilknytningsteorien. Han hevder at barn allerede i de tre første månedene i livet har en generell sosial orientering og viser dette tydelig ved å smile til alle

som nærmer seg. Fra en alder av tre måneder begynner barnet å bli selektiv og smiler til kjente fremfor ukjente (Bunkholdt, 2000). Også nyere studier viser at 72 timer gamle barn allerede klart foretrakk å se på morens ansikt fremfor et ukjent ansikt (Bushnell 2001, ref. til Kvello, 2010). Det er nettopp dette tilknytningsteorien handler om - behovet for å søke kontakt med andre mennesker og knytte seg nært til noen få (Kvello, 2010). Barn kan utvikle ulike tilknytningsstil. «Tilknytningsstil viser både til en tilstand av å være tilknyttet og til kvaliteten ved individets tilknytning» (Kvello, 2010 s. 88). Mary Ainsworth har videreutviklet Bowlby sin tilknytningsteori og kategorisert spedbarns tilknytningsatferd i tre forskjellige tilknytningsstiler (Bunkholdt, 2000). De tre forskjellige tilknytningsstilene er trygg tilknytning, utrygg ambivalent og utrygg unnvikende. Senere ble en fjerde tilknytningsstil tilføyd av Main og Solomon (1986) referert i Kvello (2010). Dette var en tilknytningsstil de betegnet som desorganisert eller desorientert tilknytning (Kvello, 2010).

3.2.1 Tilknytningsstiler

Tilknytning til sine biologiske foreldre kan i mange tilfeller trolig være en ressurs for barnet, men for å kunne fastslå dette vil det være viktig å fastslå kvaliteten av tilknytningen. Som nevnt tidligere vil barn etablere ulike tilknytningsatferd til sine ulike omsorgspersoner og de vil derfor samhandle forskjellig med de ulike personene. Opplever barnet en trygg tilknytning til omsorgsperson, vil dette være svært utviklingsfremmende for barnet. En trygg tilknytningsstil er et resultat av at en omsorgsperson har vært forutsigbar, emosjonelt og fysisk tilgjengelig. Barn som opplever trygg tilknytning vil fungere godt sammen med andre barn og være positive i kontakt med andre mennesker (Kvello, 2010). Sett i et utviklingsøkologisk perspektiv vil slik tilknytning øke sjansene for å fungere godt også i andre systemer. I ung alder vil som oftest barn med denne tilknytningsstilen fungere godt i barnehage og senere i skolesammenheng. Barn i denne gruppen leker ofte med høy konsentrasjon og lærer derfor mye slik at leken bidrar god utvikling både kognitivt og sosialt (Kvello, 2010).

Det finnes flere oppfatninger om prosessen frem mot full tilknytning, men det de fleste har til felles er betingelsene for at tilknytningen skal skje. Her råder det like meninger om at omsorgsperson må være sensitiv for barnets signaler, tilgjengelig både fysisk og psykologisk og at de er stabile i sin omsorg (Bunkholdt, 2000). Sosiallovutvalget har også gitt uttrykk for at det generelt er sterke bånd mellom foreldre og barn og at det vil ha en verdi for barnet å bevare disse båndene (NOU 2012:5). Sett i lys av dette vil man kunne argumentere for at barnet befinner seg i et utviklingsstøttende miljø og at tilknytning til omsorgsperson (biologisk forelder) i stor grad vil være en ressurs for barnet i seg selv. Om barnets tilknytningsstil derimot er av utrygg art, vil diskusjonen bli en helt annen. Det er viktig å huske at en relasjon ikke er «god nok» kun fordi det er en nærhetsrelasjon, for eksempel mor – barn. Det er som nevnt tidligere, kvaliteten på relasjonen/tilknytningen det kommer an på – er den dårlig er dette verre for barnet (NOU 2012:5).

Utrygg tilknytning kan være svært hemmende for barns emosjonelle og kognitive utvikling, og alvorlig brist i tilknytningsbyggingen kan føre til psykiske problemer hos barnet. Forskning viser også til at lav kvalitet på det språklige, emosjonelle og sosiale samspillet mellom barn og omsorgsperson kan ha stor betydning for kvaliteten på barnets språklige og kognitive utvikling (NOU 2012:5). Sett i et systemteoretisk perspektiv kan slike vansker føre til mangelfull utvikling på flere arenaer der barnet er en sentral aktør, som for eksempel i skole. Barn som befinner seg i kategorien utrygg unnvikende tilknytning, oppfatter ofte andre som upålitelige, viser lite behov for nærkontakt og de kan fremstå fiendtlige, fjerne eller vanskelige på andre (Kvello, 2010). Dette vil også henge igjen i voksen alder og et typisk personlighetstrekk vil da være at de distanserer seg ofte emosjonelt til andre og investerer mye tid i hobbyer som ikke krever noe samspill med andre. Personer som tilhører kategorien utrygg ambivalent tilknytning kan ofte bli svært oppmerksomhetssøkende, egoistiske og dominerende. Dette fordi omsorgsperson har gitt lite omsorg og respons. I voksen alder fremstår de ofte som fiendtlige, kontrollerende og også straffende i relasjon til andre (Kvello, 2010). Mye tyder også på at barn beholder spor av den tilknytningsformen de utvikler i spedbarnsalderen i den videre utviklingen (Bunkholdt, 2000). Dermed vil dette ha en forflyttende effekt, som påvirker flere systemer, og det vil være underliggende fare for at

barnet bærer med seg resultatet av denne tilknytningsformen i barnehage/skole og senere i jobb og nære relasjoner (Kvello, 2010).

3.2.2 Kontinuitet og stabilitet

Jeg har valgt å ta i bruk Bunkholdt (2006) sin begrepsforklaring på kontinuitet og stabilitet. Bunkholdt (2006) hevder at kontinuitet dreier seg om å ha en rød tråd gjennom livet. Dette vil med andre ord si at en har en sammenhengende livshistorie. I følge Bunkholdt (2006) vil den beste måten å oppleve kontinuitet på er å være omgitt av de samme menneskene gjennom oppveksten og voksen alder. Kontinuitet kan dermed skje gjennom foreldre, søsken, venner, steder og minner. Bunkholdt (2006) hevder at brudd på kontinuitet både kan oppleves som smertefullt, men også gi følelser av å være ensom og tom. Stabilitet i omsorgen er også noe som er svært viktig for barn og unge. I følge Bunkholdt (2006) vil dette bety at omsorgsgiveren må være forutsigbar og pålitelig i sin omsorg, slik at barn og unge etter hvert blir trygge på vedkommende og forstår, aksepterer og ivaretar dem på en måte som samsvarer med deres behov. I praksis hevder Bunkholdt (2006) at omsorgspersonene må være konsekvente i grensene som er satt og at omsorgsgiveren ikke varierer for mye i den fysiske og psykologiske tilstedeværelsen.

3.3 Relasjon og kommunikasjon

Utviklingen av relasjonskompetansen er evnen til å kommunisere med andre. Først og fremst må en kjenne seg selv, for så å kunne forstå andre og forstå samspillet med den andre. Å få en bærende relasjon vil si å skape et ”sikkerhetsnett” mellom klienten og pedagogen. Det vil si å opparbeide tillit, respekt og trygghet gjennom kommunikasjon (Røkenes og Hanssen, 2006).

Den terapeutiske relasjonen mellom klient og pedagog skiller seg fra andre sosiale relasjoner. Ett av kjennetegnene som skiller den terapeutiske relasjon fra andre sosiale relasjoner, er den

intensjonale bruken av relasjon for å skape eller fremme endring. Relasjonen blir betraktet/oppfattet som en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for å oppnå endring (Svendens, 2008). I tillegg til dette blir relasjonen mellom klient og pedagog dannet og utviklet i en kontekst som i de fleste tilfeller vil være annerledes enn ved sosiale relasjoner. I tillegg til dette blir en slik miljøterapeutisk relasjon brukt også som en teknikk. Med dette menes at relasjonene brukes strategisk for å endre klientens interpersonlige representasjoner (Svendsen, 2008).

En utfordring kan være å gjennomskue den inkongruente nonverbale kommunikasjonen, fordi kroppsspråket sier noe annet enn det verbale (Røkenes og Hanssen, 2006). Dette kan føre til usikkerhet mellom klienten og pedagogen, og eventuelt gjøre det vanskelig å opparbeide en god relasjon. Hvis et barn eller en ungdom er blitt sviktet av en voksen, kan dette gjøre det ekstra vanskelig å stole på voksne igjen.

For å få et godt samarbeid er kommunikasjon alfa og omega. Her er relasjonen en bærebjelke for i det hele tatt å få til et samarbeid fra starten av. Samarbeid kommer frem i alle mulige settinger i hverdagen til barnevernspedagogen. Enten det er med klienten, hjem/fosterhjem, kollegaer og/eller forskjellige samfunnsrepresentanter. Det er viktig å se den aktuelle personen som et subjekt, ikke et objekt (Røkenes og Hanssen, 2006). Du arbeider ikke for å reparere en bil, men for å hjelpe medmennesker.

Empati er som nevnt tidligere en veldig viktig egenskap for en barnevernspedagog. Med empati mener man å kunne sette seg inn i andres situasjon uten å ta parti eller anti-parti. I forhold til sympati som er medfølelse, er empati innfølelse (Røkenes og Hanssen, 2006). Anna Freud (1946) referert i Svendsen (2008) understreket at om en relasjon mellom klient og pedagog skal ha god effekt må klienten oppleve pedagogen som en hjelper. Nettopp dette er et forhold som skaper utvikling av det emosjonelle båndet dem i mellom, og dette vil gjøre det enklere for klient å delta i terapeutiske oppgaver. Pedagogens egenskaper som bekræftelse,

omsorg og ikke minst empati skal betraktes som spesifikk teknikk på linje med andre intervensjonsteknikker (Svendsen, 2008).

Jeg vil nå ta for meg barneperspektivet, siden jeg ser på dette som relevant og gunstig for å få til en god kommunikasjon og relasjon med ungdommen.

3.3.1 Barneperspektiv

I følge Hanssen, Humerfelt, Kjellevold, Norheim og Sommerseth (2010) vil det å ha et brukerperspektiv være todimensjonalt. Den ene dimensjonen går ut på at den profesjonelle skal ha brukerens interesser og behov i fokus. Den andre dimensjonen går ut på å fange brukerens forståelse av seg selv og sin situasjon (Hanssen et al. 2010). Hanssen et al. (2010) hevder at disse to dimensjonene samsvarer med det å ta et barneperspektiv. Dette vil med andre ord si at den profesjonelle både skal kunne handle ut fra barnets interesser og behov, og samtidig kunne legge seg på barnets nivå og se ting fra dets synsvinkel (Hanssen et al. 2010). Ifølge Angel (2010) finnes det ulike standpunkt som er sentrale for barneperspektivet. Det første er å forstå barn og barndom som sosialt konstruert. Dette vil med andre ord si at vi ikke kan betrakte barn som like, ut fra et biologisk perspektiv. Barn blir formet forskjellig ut fra kulturelle og sosiale situasjoner. Det vil også si at barnets kjønn, etniske bakgrunn og klassetilhørighet må tas i betraktning. Det er også viktig å se barnet som handlende subjekter som er i stand til å danne seg egne synspunkter. Halldèn referert i Angel (2010) hevder at det er viktig at barnet ikke bare får komme til orde og konstruere sin barndom, men også får muligheten til å rekonstruere barndommen (s.143)

4.0 Hvordan kan ulike turnusordninger på institusjoner påvirke ungdommers relasjon til ansatte?

Jeg skal nå gå over på drøftingsdelen på oppgaven hvor jeg skal drøfte hvordan de ulike turnusordningene kan påvirke tilknytningen, og hvordan ulike turnusordninger på institusjon kan påvirke ungdommers relasjon til de ansatte. Dette vil jeg diskutere i lys av relevant forskning fra Gautun et al. (2006) (som vist til tidligere i oppgaven). De gjennomførte en spørreundersøkelse etterfulgt av kvalitative intervju. Jeg vil også vise hvordan ulike turnusordninger kan fremme eller hemme relasjon og stabilitet i ungdommens tilværelse. For å gjøre dette har jeg valgt å bruke uttalelser fra barnevernsproffene. Barnevernsproffene (2009) er en gruppe ungdommer fra 14 til 19 år som har erfaring fra ulike institusjoner. Noen av disse ungdommene hevder at hvilke arbeidstider en institusjon har er avgjørende for om institusjonen fungerer godt. (Barnevernsproffene, 2009).

4.1 Tilknytning

Gautun et al. (2006) gjennomførte intervju med 12 ungdommer som bodde på syv forskjellige institusjoner. På de syv institusjonene som var med i undersøkelsen var tre ulike turnusordninger tatt i bruk. En tredelt turnus, kort medlever turnus og lang medlever turnus. Hensikten med intervjuene var at ungdommene selv skulle få beskrive sin tid på de ulike institusjonene og hvordan de opplevde den.

Undersøkelsen viste at på institusjoner med tredelt turnusordning var to av fire ungdommer misfornøyd med turnusordningen. Dette var et resultat av de hyppige vaktskiftene mellom de ansatte, og deres frustrasjon gikk mye på at de blir satt i en situasjon der de må forholde seg til mange mennesker på kort tid. De opplevde dette som slitsomt. Som nevnt tidligere i oppgaven er trygg tilknytning til omsorgspersoner svært viktig for barn og unges utvikling både kognitivt og sosialt. Tilknytningsproblematikk er ofte et problem hos barn og unge som bor på institusjon. Når barn bor på institusjon er det miljøterapeutene som er barnets eller

ungdommens omsorgsperson. En utrygg tilknytning og tilknytningsproblematikk kan medføre vansker på flere arenaer. Eksempler på dette kan være vansker på skole, liten tiltro til voksne, de kan være utrygge rundt mennesker og velger dermed å distansere seg (Kvello, 2010). Man kan da forstå at en tredelt turnusordning der ungdommen må forholde seg til mange personer kan bli slitsomt. Om en ungdom opplever å ha en god relasjon til en av de ansatte kan det være frustrerende at denne personen jobber svært korte skift og ikke er tilgjengelig store deler av døgnet eller uken. Det å skulle forholde seg til en stor personalgruppe kan også påvirke barn og ungdommers opplevelse av stabilitet i hverdagen, noe jeg kommer tilbake til senere i oppgaven. De to andre ungdommene i undersøkelsen innenfor den tredelte turnusordningen ga ikke uttrykk for at denne type turnusordning var problematisk for deres del. Dette kan tyde på at de ikke har noe problem med å forholde seg til en større personalgruppe og hyppige vaktskifter, noe som i seg selv er bra. På den annen side må man spørre seg om det er nettopp deres forhold til tilknytning til omsorgsperson som gjør at denne turnusordning fungerer greit for deres del. Tilknytning handler nettopp om behovet for å søke kontakt med mennesker og knytte seg nært til få personer (Kvello, 2010). Når det er mange personer man må forholde seg til, slipper man kanskje å knytte seg nært til noen få personer i personalgruppen - altså deres midlertidige omsorgsgivere, ettersom tilknytning for mange av ungdommene trolig har vært en dårlig erfaring fra tidligere.

Når det gjelder kort medleverturnus og lang medleverturnus var det små forskjeller i syn på arbeidstidsordningen. Det var bred enighet om at man ikke nødvendigvis så positive eller negative sider ved selve arbeidstidsordningen, og med tanke på trivsel hadde ungdommene et mye større fokus på hvem som var på jobb. Dette var veldig motstridende fra den tredelte turnusen der selve personalgruppen ikke engang ble nevnt når de ble spurt om turnusordningen. I den tredelte turnusordningen lå fokuset på et ønske om at de ansatte skulle være lengre på jobb av gangen, mens dette ikke var tema i den gruppen som bodde på institusjon der lang eller kort medleverturnus ble praktisert. Fokus på strukturelle forhold i denne gruppen var altså svært lav i gruppen med lang og kort medleverturnus. Dette kan være positivt i form av at ungdommer som bor på institusjon med lang medleverturnus ikke opplever mangel på kontinuitet eller stabilitet i hverdagen og i relasjonen til de ansatte.

I følge Kunnskapssenteret (2013) vil det ved lang medleverturnus bli mer naturlig å få til en familiefølelse for ungdommer. Her var det blandede meninger hos ungdommene. Noen syntes det var fint å ha dette båndet, mens andre var mer kritiske til det. Det kan tenkes at flere av disse ungdommene aldri har opplevd den type familieatmosfære, og syntes dette er trygt og godt. På en annen side kan det bli for mye - en ungdom ga uttrykk for at det var noen ungdommer som ikke var vant til å rette seg etter autoriteter, og særlig med tanke på foreldre eller voksne. En annen mulig årsak til at ungdommer stiller seg kritisk til «familiefølelsen» kan være at de er redd for å åpne seg og «slippe inn» de voksne. Ungdommer velger da å skjerme seg selv for å slippe et nytt nederlag. Ved at ungdommene skjermer seg fra de ansatte, unngår de å bli skuffet eller få følelsen av å bli forlatt, slik som de kan ha opplevd før fra andre voksne.

Andre ungdommer som hadde erfaring fra å bo på institusjoner med kort turnusordning og medleverturnus ga uttrykk for at det var lettere å knytte gode bånd til de ansatte (Kunnskapssenteret, 2013). Ungdommene visste at de voksne så dem og fulgte med, noe som de følte var trygt. Det var derimot noen som syntes det ble for intenst at de ansatte var på jobb over en lengre periode. En ungdom uttalte seg slik: “Sometimes they are too much in everybody`s business” (Kunnskapssenteret, 2013, s. 62).

På bakgrunn av ungdommens uttalelse kan vi trekke paralleller til Lie og Granby (2011) sin undersøkelse av Selbukollektivet. Lie og Granby (2011) hevder at mange av ungdommene som bodde på institusjonen hadde erfaringer med å bli direkte avvist, som å bli kastet ut av institusjoner, stikke av uten at noen er ute og leter etter en, og blir kasta ut hjemmefra. Frykten for å bli avvist hvis en viste sitt sanne jeg og snakket om tabubelagte forhold var også tilstede (Lie og Grandby, 2011). Her kan det tenkes at disse ungdommene syntes det var lettere og holde en «fasade» og late som en hadde det annerledes enn en faktisk hadde det.

Mange av ungdommene brukte mye tid og krefter på utprøving og testing av de ansatte på institusjonen (Lie og Granby, 2011). Hvis vi tar utgangspunkt i at ungdommene sin oppvekst

har vært preget av relasjonsbrudd og svik fra omsorgspersonene deres, vil det ikke være så rart at ungdommene er skeptisk til nye voksne og vil teste ut om de svikter dem også. Hvis ungdommene ikke hadde erfaring eller tro på at omsorg og kjærighet var mulig for dem uavhengig av deres fortid, er det heller ikke rart at de ikke forventet og få en slik omsorg og anerkjennelse fra sine senere relasjoner til voksne (Lie og Granby, 2011).

4.2 Hva fremmer eller hemmer en stabil relasjon og kommunikasjon til ungdommer?

I samme undersøkelse hadde Gautun et al. (2006) også fokus på ulike faktorer som kommunikasjon, trivsel og trygghet. Disse faktorene har jeg valgt å ta med i oppgaven fordi jeg mener at spesielt trivsel og trygghet sier noe om hva slags relasjon ungdommene har hatt til institusjonen og/eller de ansatte på institusjonen. Fra spørreundersøkelsen var det 94 institusjoner fra Norge, der 41 av dem hadde en tredelt turnusordning, 49 hadde kort medleverturnus og bare 4 institusjoner hadde lang medlever turnus. På spørsmål om trivsel på institusjon med en tredelt turnusordning svarte 44% av ungdommene at de trivdes svært godt/ganske godt (120 respondenter). I kort medleverturnus, en gruppe med 135 respondenter, svarte 43% av ungdommene at de trivdes svært godt/ganske godt. Når barn og unge skal tilbringe en lengre periode av livet sitt på institusjon er trivsel og følelsen av trygghet viktig for å bidra til bedre livskvalitet.

I spørreundersøkelsen ble ungdommene også spurt om hvor enkelt det var å snakke med de ansatte på de ulike institusjonene når de lei var seg. Ungdommer som bodde på institusjon med tredelt turnusordning mente 28% av ungdommene at det var svært lett/ganske lett å snakke med de ansatte når ting var vanskelig. Det faktum at 28% av ungdommene finner det enkelt å snakke med de ansatte er svært bra i seg selv. Kanskje er det spesielt bra på en institusjon der man praktiserer tredelt turnus. Samtidig må man spørre seg selv hvorfor dette tallet ikke er høyere. Som nevnt tidligere i oppgaven er det å skape et sikkerhetsnett og en god relasjon en vesentlig del av det miljøterapeutiske arbeidet. Det vil si å opparbeide tillit,

respekt og trygghet gjennom kommunikasjon (Røkenes og Hansen, 2006). Det å skape en god relasjon skjer gjerne gjennom samtale - også relasjon er svært viktig for å skape eller fremme endring. På bakgrunn av dette vil det være naturlig å si at 28% i hovedsak er et for lavt tall. En av grunnene til at tallet er så lavt som det er, kan tenkes å være på grunn av de korte skiftene, at folk kommer og går, og det blir svært mange å forholde seg til, som nevnt i intervjuene jeg har vist til over.

Når en ser på kort medleverturnus svarte 31% at det var svært lett/ganske lett å snakke med de ansatte, og i lang medleverturnus var tallet 38%. Hvis en ser på prosentandelen her opp mot antall som deltok i undersøkelsen, kan man lese at ungdommer som bor på en institusjon med kort medleverturnus vil finne det lettere å kommuniserer med de ansatte i forhold til de to andre praktiserende turnusordningene. Noen av ungdommene fra Barnevernsproffene har erfaring fra ulike institusjoner. Noen av dem hevder ulike typer arbeidstidsordninger en institusjon praktiserer kan være avgjørende for om institusjonen fungerer godt. En av ungdommene fra Barnevernsproffene (2009) som har erfaring med lengre medleverturnus har fortalt at en slik turnus er helt annerledes. Dette begrunnet ungdommen med at de ansatte var på jobb flere uker om gangen, og at dette resulterte i at man orket og åpne seg litt for personalet. Videre sier han det går an å stole på personale fordi de vet at personalet er til stede også på kvelden, og ikke minst dagen etter. Dette er i denne ungdommens øyne en stor fordel i forhold til institusjoner som praktiserer en tredelt turnus. Velger en ungdom å betro seg til en i personalgruppen, kan det tenkes at det faktisk at samme person er der senere på kvelden, morgenen etter kanskje to dager etter, kan oppleves som en stor trygghet og kanskje skape en følelse av litt stabilitet i relasjonen til de ansatte. Dette samsvarer med en uttalelse fra en ungdom som har bodd på en institusjon med lang medlever turnus: «Du kan bare sitte og preikekose og preike og preike. Man kan tømme seg og slappe av litt. Få oppmerksomhet. Det har vært bra for meg selv om det har vært krangling innimellom, og da har det kanskje kommet noe ekstra bra ut av det. Da jobber vi.» (Furre, 2005, s. 82).

I 2010 ble «Det gode barnevernet» publisert. En Stortingsmelding som blant annet Barnevernsproffene hadde bidratt til. Forslagene i denne Stortingsmeldingen kom fra til

sammen 200 barn i alderen 10 – 20 år som er tilknyttet den norske barnevernstjenesten. Her ble deres synspunkter og erfaringer - gode så vel som dårlige belyst. Mye av det som kom til uttrykk i denne meldingen var viktigheten av det å bli sett og lyttet til, og ikke minst de ansattes evne til å kommunisere og være tilstede for de unge (Stortingsmelding 1, 2011). Dette er tydeligvis - og ikke minst naturligvis - viktige forutsetninger for at barn og unge som bor på institusjon skal få en følelse av stabilitet, trivsel og trygghet. Dette var også et tema i spørreundersøkelsen gjennomført av Gautun et al. (2006). Når en ser på i hvor stor grad ungdommer føler seg trygge på institusjonen de tilhørte svarer hele 75% av de som bodde på institusjon med en tredelt turnusordning, at de føler seg trygge . Av de som bodde på institusjon med kort medleverturnus kom det frem at 62% følte seg trygge, og på institusjoner med lang medleverturnus var det 71% som følte seg trygge.

Tatt i betraktning antall respondenter i spørreundersøkelsen innenfor de ulike turnusordningene og prosentandelene vist til ovenfor, ser man at det er den tredelte turnusordningen som dominerer i vurderingen av hvem som føler seg mest trygg og som trives best. Dette kan kanskje virke overraskende når man tenker på at bare 28% av dem som bodde på institusjon der det ble praktisert tredelt turnusordning opplevde det å snakke med personalgruppen som svært lett eller ganske lett. Ut fra dette kan man lese at selv om ikke alle synes det er enkelt å snakke med personalgruppen, trives de godt og føler seg trygge. Dette kan tyde på at det er andre forhold rundt institusjonsoppholdet til disse barna og ungdommene som er årsaken til at de trives. I motsetning til Barnevernsproffene hevder Verpe og Engja (2004) at en tredelt turnusordning har sine fordeler. Positive trekk som de belyser er en stor personalgruppe - altså mange voksne med ulik kompetanse, interesser og kvaliteter. Et slikt mangfold av kvaliteter og interesser kan ofte føre til at ungdommer har et større spekter av aktiviteter som de ansatte kan tilby. Størrelsen og mangfoldet i personalgruppen kan kanskje også gjøre at alle ungdommer finner i hvert fall én som de kanskje deler felles interesser og kan drive med aktiviteter sammen med, som igjen kan fremme relasjonsbygging mellom ansatt og ungdom (Verpe og Engja, 2004). En faktor i den tredelte turnusordningen som kan være med på å hemme gode relasjoner mellom ungdommene og personalgruppen, kan nettopp være de hyppige vaktskiftene. I Barnevernsproffene (2009) var det en som delte sin erfaring fra å bo

på institusjon med hyppige vaktskifter og «nye folk flere ganger om dagen». Denne personen følte det var lett å gli gjennom systemet, og at det var lett å manipulere de ansatte på institusjonen. Dette er uten tvil svært synd, og ikke minst svært uheldig for relasjonsbygging og terapeutisk arbeid av god kvalitet, det at ungdommer føler de kan gli hen gjennom systemet, ubemerket. Sett i forhold til institusjoner som praktiserer lengre turnusordninger er det kanskje mer problematisk å manipulere de ansatte fordi kontroll og oppfølging er lettere ettersom man tilbringer mye mer tid sammen med ungdommen. Man skal heller ikke ta for gitt at muligheten for manipulasjon i den tredelte turnusordningen kan gjøre at hele 44% av ungdommene i denne turnusordningen finner den helt grei.

Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) gjennomførte en evaluering av forsøksvirksomhet hvor fire barnevernsinstitusjoner endret sin arbeidstidsordning (Hetle, Sørvig og Heen, 1997). Spørsmålet var om en lengre turnus kunne fremme situasjonen til brukere i alderen 12 – 18 år og samtidig bedre arbeidssituasjonen til de ansatte. Et flertall av de ansatte opplevde at kvaliteten på arbeidet med brukeren ga et bedre resultat, og at kvaliteten på arbeidsmiljøet ble sterkere. Undersøkelsen konkluderte ikke med at langturnus kun er positivt, men at noen minstekrav må oppfylles, og at dette stadig må vurderes ut fra konteksten. AFI hevder at det skapes ulike gevinster i form av bedre arbeidsmiljø og et bedre arbeidsforhold med brukerne med tanke på relasjonsbygging, altså at en slik turnus kan fremme gode relasjoner til brukerne. Dette samsvarer godt med uttalelsene vist til i teksten av Barnevernsproffene (2009).

5.0 Avslutning

Jeg har i denne oppgaven forsøkt å belyse hvordan ulike turnusordninger på institusjoner kan påvirke ungdommers relasjon til de ansatte. Jeg har vist til tre ulike turnusordninger som blir praktisert av det norske barnevernet i dag. En tredelt turnusordning, lang medleverturnus og kort medleverturnus. Ved å ta for meg litteraturstudiet som metode har jeg funnet mye aktuell

forskning på feltet som har vært nødvendig for å kunne belyse min problemstilling på best mulig måte.

I oppgaven min har jeg benyttet teori som jeg har sett på som relevant for å svare på aktuell problemstilling. Jeg har ved hjelp av utviklingspsykologi sett nødvendigheten av tilknytning og hvor viktig god tilknytning er for barn og unge for at de skal kunne få en positiv utvikling. Alle barn knytter seg til en eller flere nære omsorgspersoner, men hvor god denne tilknytningen er vil variere. For barn og unge som lever på institusjon er det miljøterapeuter og personalgruppen som blir å fungere som omsorgspersoner for barna i denne perioden av livet. For at barn og unge skal oppleve god tilknytning må omsorgsperson evne å være tilstede både fysisk og psykisk. De må være vare for barnas signaler og det må finnes en god relasjon samt stabilitet og kontinuitet for at tilknytningen skal være av god kvalitet.

Jeg har gjennom drøftingsdelen vist til viktige funn av Gautun et al. (2006) som sier noe om barn og unges opplevelse av opphold på institusjon og deres forhold til både selve oppholdet, men også deres forhold til de ansatte på institusjonen. Jeg har vist til tall som forteller oss i hvor stor grad beboere på institusjon opplever det å skulle snakke med de ansatte på institusjonen og i hvor stor grad de opplever trivsel og trygghet under sitt opphold.

Jeg har gjennom hele teksten vist leseren både fordeler og ulemper ved de ulike turnusordningene. Man ser at tall fra den ene undersøkelsen kanskje kan virke motstridende i forhold til for eksempel uttalelser fra Barnevernsproffene. Dette gjør at det blir vanskelig og ikke hensiktsmessig å konkludere med at en turnusordning fungerer bedre eller dårligere enn den andre, nettopp fordi litteratur og forskningen viser at ulike forhold rundt de forskjellige turnusordningene både kan fremme og hemme relasjonsbygging mellom ungdom og personalgruppen. På bakgrunn av dette kan vi ikke si at en turnusordning er bedre enn den andre, men ser vi på helheten kan det virke som om langturnusordninger «trekker det lengste strå» Med dette mener jeg at langturnusordninger gir miljømessige gevinster og gode forutsetninger for å jobbe med nære relasjoner mellom ansatt og ungdom. Ut fra funnene i

rapportene kan det også virke som om langturnusordning kan i større grad bidra til stabil og forutsigbar hverdag for ungdommene.

Ut fra funnene mine er det ikke overraskende at det ikke finnes noen entydige svar på hvilken turnusordning som best kan skape god relasjon og tilknytning mellom ansatt og ungdom.

Ungdommene har hatt ulike meninger, og noen har sett positivt på noe mens andre har vært negative. Dette er noe jeg ser på som naturlig siden alle ungdommer er forskjellige. Men gjennom arbeidet med denne oppgaven har jeg fått belyst ulike synsvinkler på de forskjellige turnusordningene og fått frem hva ungdommer mener er positivt og negativt.

Litteraturliste

- Angel, B. Ø. (2010) *Barnet som aktør og kunnskapsbærer- en utfordring for barnevernets profesjonelle ekspertise*. Tidsskriftet Norges barnevern, Nr. 03. (s. 142-151).
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester m. v. av 17. Juli 1992. nr. 100*
- Barnevernsproffene. (2009). *Unge med mye erfaring fra institusjon*. Oslo: Forandringsfabrikken.
- Bufetat (2010, 5. november). *Barneverninstitusjonar*. Hentet fra:

<http://www.bufetat.no/barnevern/institusjoner/>
- Bunkholdt, V. (2000). *Utviklingspsykologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bunkholdt, V. (2006). Barnets beste- mellom kontinuitet og stabilitet. I R. Follesø (red.), *Sammen om barnevern- Enestående fortellinger, felles utfordringer*. (s. 100-116). Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Furre, A. (2005). *Arbeidsallianser i kollektivbehandling- hvordan forstår ungdommene behandlingen?* Oslo: Høgskolen i Oslo, Avdeling for økonomi-, kommunal- og sosialfag i samarbeid med Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

- Gautun, H., K. Sasoka og C. Gjerustad (2006). *Brukerundersøkelse i barnevernsinstitusjonene*. NOVA-Rapport 9/6.

- Hanssen, H, Humerfelt, K, Kjellevoll, A, Norheim, A og Sommerseth, R. (2010). Faglig skjønn i utøvelsen av profesjonelt helse- og sosialfaglig arbeid. I K. Humerfelt, A. Kjellevoll, A. Norheim og R. Sommerseth (red.) *Faglig skjønn og brukermedvirkning*. (s. 1-46). Bergen: Fagforlaget.

- Halvorsen, K. (2002). *Forskningsmetode for helse- og sosialfag- En innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: J.W. Cappelens Forlag AS.

- Hetle, A., R. Sørvik og H. Heen (1997): *Hjem, utviklingsarena, arbeidsplass – En evaluering av erfaringer med alternative arbeidstidsordninger ved fire barnevernsinstitusjoner*. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet.

- Johannessen, A., Tufte, P.A. og Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt Forlag.

- Kunnskapsenteret. (2013). *Effekt av og erfaringer med kontinuitetsfremmende tiltak i barnevernsinstitusjoner*. Kunnskapsenteret-Rapport 4/13.

- Kvello, Ø. (2010). *Barn i risiko: skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

- Lie, G., Th og Granby, I. (2011) *Mennesket bak rusen- Om Selbukollektivets historie, ungdommenes utviklingsprosses og betydning av anerkjennelse*. Bergen: Fagbokforlaget.

- Madsen, B. (2001). *Sosialpedagogikk og samfunnsforandring*. Oslo: Ad notam Gyldendal.

- Norges Offentlige Utredninger. (2012). NOU 2012:5 *Bedre beskyttelse av barns utvikling: Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. Oslo: Barne-, – og likestillings- og inkluderingsdepartementet, departementenes servicesenter Informasjonsforvaltning.

- Pettersen, K. S og Olberg, D. (2006). *Arbeidstid i barneverninstitusjonene og behandlingstiltaket MST*. NOVA-Rapport 8/06.

- Røkenes, O. H og P. H, Hanssen. (2006), *Bære eller bryte; kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

- Stortingsmelding nr. 1. (2011). *Fra barn og unge i Norge- det gode barnevernet- Barnevernsproffene*. Oslo: Forandringsfabrikken.

- Storø, J. (2008) *Sosialpedagogisk praksis- det handler om hva du gjør*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Svendsen, B. (2008) Utvikling av allianse i psykoterapi med barn. I H. Haavind og H. Øvreeide (red.), *Barn og unge i psykoterapi- samspill og utviklingsforståelse*. (s. 69-96). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

- Verpe, A. M og Engja, H. (2004). *Barn på venting- Institusjonsarbeid med barn under offentlig omsorg*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

Vedlegg

Avtale om elektronisk publisering i Høgskulen i Sogn og Fjordane sitt institusjonelle arkiv (Brage)

Jeg gir med dette Høgskulen i Sogn og Fjordane tillatelse til å publisere oppgaven (Skriv inn tittel) i Brage hvis karakteren A eller B er oppnådd.

Jeg garanterer at jeg er opphavsperson til oppgaven, sammen med eventuelle medforfattere. Opphavsrettslig beskyttet materiale er brukt med skriftlig tillatelse.

Jeg garanterer at oppgaven ikke inneholder materiale som kan stride mot gjeldende norsk rett.

Ved gruppeinnlevering må alle i gruppa samtykke i avtalen.

Fyll inn kandidatnummer og navn og sett kryss:

219, Lene Kristiansen

kandidatnummer og navn

JA NEI